

i obmyslný, může též žádati, aby mu nahrazeny byly útraty pohřební, místnímu obyčeji, stavu i jmění zůstavitelovu přiměřené, pak útraty se zřízením inventáře pozůstalosti spojené (arg. § 549 a 802 o. o. z.) a konečně poplatky pozůstalostní (poplatky z převodu, fondové poplatky), pokud by je byl musil i dědic zapraviti (arg. § 1042 o. o. z.).

Žaloby dílčí.

I. Pojem.

Žaloby dílčí jsou žaloby, jež jednotlivým společníkům, ať společenství se zakládá na smlouvě či okolnostech jiných, navzájem přísluší a ke zrušení společenství rozdělením společného statku směřují. Římské právo znalo více druhů žalob dílčích a to *actio familiae erciscundae*, *actio finium regundorum* a *actio communi dividundo*. Ob. obč. zák. přijal všechny tyto tři druhy dílčích žalob ovšem s četnými modifikacemi.

II. Žaloba dílčí dědická (*actio familiae erciscundae*).

Tato žaloba vyskytá se již v zákoně dvanácti tabulí, dle něhož každý spoludědic mohl touto žalobou žádati za zrušení dědického společenství. Soudce měl dědictví rozdělit mezi spoludědice tím způsobem, aby každý z nich obdržel hodnotu jeho dědickému podílu odpovídající. Rakouské právo jedná však o dědické žalobě dílčí ve smyslu poněkud jiném. § 823 o. o. z. ustanovuje, že i po odevzdání pozůstalosti může ten, kdo tvrdí, že mu přísluší lepší nebo stejné právo dědické, proti držiteli pozůstalosti žalobou domáhati se odstoupení nebo rozdělení dědictví.

1. Dílčí žaloba dědická dle § 823 o. o. z. tudíž předpokládá, že dědické právo žalobce i žalovaného navzájem jest uznáno.

2. K další otázce, proti komu může tato žaloba směřovati, odpovídá ob. obč. zák. v ten smysl, že žalován býti může ten, kdo dědictví po jeho odevzdání v držbu vzal.

3. Žalobce musí právní titul, z něhož sám dědictví se domáhá (dědická smlouva, poslední pořízení, zákonné právo dědické) doložit a podíl, jenž mu z dědictví přísluší, číselně prokázati.

4. Žalobní smlouva směřuje k tomu, aby žalobce za spoludědice byl uznán, důsledkem toho dědictví bylo rozděleno a podíl na žalobce připadající tomuto byl vydán. Od dílčí žaloby dědické liší se dědická žaloba, kteráž směřuje k vydání celého dědictví opírající se o lepší titul dědického práva, kdežto dílčí žaloba dědická předpokládá stejné právo dědické žalobce i žalovaného.

III. Žaloba o upravení hranic (*actio finium regundorum*). Viz čl. Hranice.

IV. *Actio communi dividundo*.

Společné vlastnictví může býti především rozděleno smlouvou všech spoluvlastníků, na př. tím způsobem, že společná věc, je-li dělitelná, mezi spoluvlastníky se rozdělí a každému z nich podíl na něho připadající jako výhradné vlastnictví se přiřkne, nebo tím způsobem, že jeden z nich převzme věc celou ve svoje vlastnictví a ostatním vyplatí přiměřený obnos, jak tomu bývá zpravidla při věcech nedělitelných. Rozdělení věci společné může se však každý spoluvlastník i proti vůli ostatních domáhati žalobou (*actio communni dividundo*). Dle římského práva mohl pak soudce rozsudkem naříditi rozdělení společné věci, je-li dělitelná, jinak však měl věc úplně a neděleně přikázati jednomu ze spoluvlastníků ve výhradné vlastnictví a zároveň uložit mu, aby ostatním určitý obnos vyplatil. Toto soud-

covské přiřknutí v jednom i druhém případě sluje adiudicatio. Ob. obč. zák. činí rovněž rozdíl mezi věcmi, kteréž jsou dělitelny, a věcmi, jež vůbec anebo bez nepoměrného zmenšení ceny dělitelny nelze. Dle toho jest také různá žalobní prosba:

1. Při dělitelných věcech může každý spoluvlastník, nedocílí-li se o podílech dohodnutí zejména též ne v tom směru, že podíly mají se určití losem nebo rozhodčím, nastoupiti pořad práva a žalobní prosbou žádati přímo za rozdělení věci; zároveň musí ovšem udati, jaký podíl z věci žádá (§ 226 c. ř. s.). Je-li žalobní nárok odůvodněn, má soudce nalézt na fysické rozdělení věci. Jelikož však dělení společné věci má býti provedeno ke spokojenosti všech spoluvlastníků, má soudce k tomu přihlížeti, aby žádný z interresentův rozdělením věci nebyl zjevně poškozen; proto zákon dovoluje, že soudce při rozdělení nemovité věci může jednomu podílníku uděliti služebnost na podílu druhého, jestliže služebnosti této k užívání věci jest potřebí, t. j. jestliže bez této služebnosti nemohl by části společné věci mu přikázané buď vůbec nebo toliko s obtížemi a značným nákladem užívat. Udělením takové služebnosti nesmí však býti poškozen žádný z ostatních podílníků; proto má soudce stanoviti též podmínky, za jakých služebnost se uděluje resp. smí býti vykonávána (§§ 841 a 842 o. o. z.).

2. Druhý způsob dílčí žaloby vztahuje se na společné věci, kteréž buď vůbec nebo bez značného zmenšení ceny nejsou dělitelny. V tomto případě může žalobce žádati za rozdělení věci toliko v tom smyslu, aby věc ve veřejné dražbě byla prodána a výtěžek docílený mezi spoluvlastníky dle poměru jich podílů rozdělen (§ 843 o. o. z.). Každý spoluvlastník má tudíž bezpodmínečné právo žádati za rozdělení společné věci prodejem jejím ve dražbě a to i tenkrát, když by mohl sám svůj podíl zciziti, jestliže jen na jevo vychází nebo jest prokázáno, že věc fysicky buď vůbec aneb, aniž by tím cena její nepoměrně byla zmenšena, dělena býti nemůže (roz. ze dne 18. března 1868 č. 1522, sb. 3016; ze dne 26. květ. 1857, č. 3898, sb. 363).

a) Žalobní návrh musí směřovati výhradně na povolení prodeje věci v dražbě; za zrušení společenství dílem prodejem a dílem fysickým rozdělením věci žádati nelze (roz. ze dne 3. května 1888 č. 3901, sb. 12176). Žaloba o povolení dražby společné nemovitosti může býti ve veřejných knihách poznamenána (roz. ze dne 18. dubna 1882 č. 4388, sb. 8957; ze dne 26. října 1880 č. 10677, sb. 8801; ze dne 15. ledna 1878, č. 186, sb. 6793; ze dne 27. listopadu 1877 č. 13942, sb. 6672; ze dne 20. srpna 1872 č. 8683, sb. 4690; resp. nál. č. 18) a rovněž i rozsudek, jímž této žalobě bylo vyhověno (roz. ze dne 19. ledna 1891 č. 418, sb. 8258; ze dne 14. září 1879 č. 11068, sb. 7603; ze dne 5. června 1878 č. 6424, sb. 7759).

b) Rozsudek vydaný o žalobě dílčí budiž, jako iudicium duplex, vykonán též k žádosti žalovaného (roz. ze dne 9. září 1870 č. 10079, sb. 3867; ze dne 23. dubna 1873 č. 4020, sb. 4951). Dražební výminky nejsou vázány předpisy exekučního řádu, a mají býti z pravidla o podstatě již v žalobě uvedeny (roz. ze dne 13. dubna 1886 č. 3824, sb. 10996; ze dne 23. prosince 1884 č. 14115, sb. 10311, rep. nál. č. 119; ze dne 28. února 1884 č. 14983, sb. 9911, ze dne 8. června 1880 č. 6488, sb. 8005, ze dne 10. srpna 1871 č. 4785, sb. 4248). Nejsou-li

dražební výminky v žalobě blíže naznačeny, mohou na základě rozsudku žalobce i žalovaný činiti v tomto směru svoje návrhy, a nedocílí-li se dohodnutí, stanoví dražební výminky soudce. Vklad exekučního práva zástavního k výkonu dílčího rozsudku místa nemá (roz. ze dne 6. března 1878 č. 2423, sb. 6869); naproti tomu může býti věc, jež má býti rozdělena, exekučně odhadnuta (roz. ze dne 10. prosince 1884 č. 13837, sb. 10289; ze dne 1. března 1881 č. 2388, sb. 8314; ze dne 19. srpna 1875 č. 9012, sb. 5841).

c) Útraty odhadu a dražby nesou obě strany (roz. ze dne 1. srpna 1882 č. 8787, sb. 9070; ze dne 24. května 1881 č. 5547, sb. 8399; ze dne 17. dubna 1879 č. 3909, sb. 7422), jelikož tyto útraty nemají ráz výloh exekučních, nýbrž naopak vznikly v zájmu obou stran a tudíž obě strany musí je dle poměru svých podílů nahraditi.

Žaloby určovací.

I. Část všeobecná.

Žaloby dělí se na žaloby o splnění (Leistungsklagen) a žaloby určovací (Feststellungsklagen). Rozdíl je ten, že žaloby o splnění směřují k tomu, by žalovaný byl odsouzen k nějakému plnění, snášení neb opomenutí (ad aliquid faciendum, patiendum vel ommittendum), kdežto žaloby určovací domáhají se pouze výroku soudcovského o existenci neb neexistenci nějakého právního poměru neb práva, nedomáhají se však kondemnace žalovaného. Žaloby určovací jsou náhradou za staré žaloby vyzývací a vyzvání, by složený účet byl schválen nebo vytýkán (§§ 66—73, 100, 101 starého s. ř.). Zejména musí dnes vlastník zapsané nemovitosti neb knihovního práva nastoupiti žalobou určovací, chce-li, by bylo určeno, že nestává práva, jež bylo zaznamenáno. Je-li nález příznivý, může poznámkou tohoto v knize pozemkové předejiti se opětnému povolení záznamu (§ 48 odst. 2 kn. ř. a čl. XXXIX. uv. z. k c. ř. s.). Žaloby určovací jsou pak buď žalobami samostatnými neb vedlejšími (podružnými) a obojí mohou býti zase buď žalobami kladnými neb zápornými.

II. Předmět samostatných žalob určovacích.

Žaloby tyto mohou směřovati k tomu:

1. aby bylo na jisto postaveno, že tu jest neb není nějaký právní poměr nebo právo (zejména žaloby na zjištění manželského nebo nemanželského otcovství, dále žaloby, by zjištěna byla platnost nebo neplatnost manželství ve sporu manželském a pod.). Vládní předloha chtěla připustiti též zjištění »einer rechtserheblichen Tatsache«. Výbor škrtl však tato slova z toho důvodu, že by se tím mohl každý skutkový element právního poměru státi již o sobě předmětem sporu;

2. aby uznána byla pravost listiny, neb by na jisto byla postavena její nepravost (§ 228 c. ř. s.).

Podmínkou přípustnosti žalob určovacích jest však, by žalobce měl právní zájem na tom, aby právní poměr nebo právo nebo pravost listiny co nejdříve byly na jisto postaveny soudním rozhodnutím. Právní zájem, aby určení co nejdříve se stalo, jest věcnou náležitostí nároku žalobního a musí býti tudíž poukázán jako každá jiná materiální náležitost nároku žalobního. Zda má však žalobce takový právní zájem, rozhodne se teprve rozsudkem vzneseným o žalobě určovací po skončeném sporu, nikoliv snad již při zavedení řízení. Upozorniti sluší dále na to, že nestačí pro pří-